

GINGIVIT KASALLIGIDA QO‘LLANILUVCHI SINTETIK PEREPARATLARINING NOJO‘YA TASIRI

Kirgizov Shaxobiddin Mirzaraimovich

Kimyo fanlari doktori professor

Pozilov Muntazambek Mirolimjon o‘gli

Kimyo yo‘nalishi 2 kurs magistiri

Annotatsiya: Maqolada gingivit kasalligining kelib chiqishi, qo‘llaniluvchi sintetik preparatlarining kimyoviy tuzilishi, tarkibi va nojo‘ya ta‘siri to‘liq o‘rganildi va tahlil qilindi.

Tayanch so‘z va iboralar: gipertenziya, taxikardiya, perikardit, gipotenziya, qabziyat, diareya, glossit, disfagiya, ezofagit, gastrit, dispepsiya, soxtamembranoz kolit, pankreatit.

Аннотация: В статье всесторонне изучено и проанализировано происхождение заболевания гингивит, химическая структура, состав и побочные эффекты применяемых синтетических препаратов.

Ключевые слова и выражения: Артериальная гипертензия, тахикардия, перикардит, артериальная гипотензия, запор, диарея, глоссит, дисфагия, эзофагит, гастрит, диспепсия, псевдомембранозный колит, панкреатит.

SIDE EFFECTS OF SYNTHETIC MEDICINES USED IN GINGIVITIS

Annotation: In the article, the origin of gingivitis disease, the chemical structure, composition and side effects of the used synthetic drugs were fully studied and analyzed

Keywords and expressions: Hypertension, tachycardia, pericarditis, hypotension, constipation, diarrhea, glossitis, dysphagia, esophagitis, gastritis, dyspepsia, pseudomembranous colitis, pancreatitis.

KIRISH Gingivit, milk yallig‘lanishi (lot. *gingivitis*) — tish-milk birikmalari yaxlitligi buzilmasdan milklarning yallig‘lanishi. O‘z vaqtida davonlanilmasa gingivit paradont kasalligining destruktiv shakli — parodontitga o‘tishi mumkin. Milk yallig‘lanishi ko‘pincha milklarning shishishi yoki qonashi bilan namoyon bo‘ladi.

Gingivit odatda og'iz gigienasiga rioya qilmaslik natijasida tishlarda mikroblar karash to'planishi tufayli yuzaga keladi. Gingivit rivojlanishiga shuningdek noto'g'ri ortodontik davolash ham sabab bo'lishi mumkin, bu og'iz bo'shlig'i va tishlarni yaxshi parvarish qilmaslik bilan birga patogen mikroorganizmlarning intensiv rivojlanishiga turtki bo'ladi. Bakteriyalar (kamroq hollarda viruslar, zamburug'lar) milk yallig'lanishining bevosita sababchisi hisoblanadi [5]

Gingivit erkaklarda ayollarga qaraganda ko'proq uchraydi. Kasallik noqulay ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatda bo'lgan, shuningdek adekvat stomatologik yordam olish imkoni bo'lmagan va ruhiy chekinishlari bo'lgan kishilar guruhida keng tarqalgan.

Gingivitning alomatlari, belgilari, tasnifi Kataral gingivit kasallikning eng keng tarqalgan shakli hisoblanadi. Asosiy alomatlari - milklarning qizarishi, ozgina shishganligi, ko'pincha tishlarda yumshoq va qattiq qatlamlar hosil bo'lishi. Tishlarni yuvishda milk yallig'langanligi va qon ketishi kuzatilishi mumkin.

Surunkali gingivit bemorda og'riq chaqirmasligi, biroq yallig'lanish uzoq va zaif davom etishi bilan ajralib turadi. Shuning uchun surunkali gingivit ko'p hollarda tish shifokorining profilaktik tekshiruvlarida tashxislanadi. Surunkali gingivitda vaqti-vaqti bilan tish yuvish paytida qonash, og'izdan noxush hid kelishi, milning qizarganligi va shishganligi qayd qilinadi. Kasallik o'tkirlashganida, milk yorqin tus oladi, shishadi va qonaydi. Tishda qatlam to'planishi qayq qilinadi, ba'zan ular tishning qattiq to'qimalariga zarar yetkazadi [2]

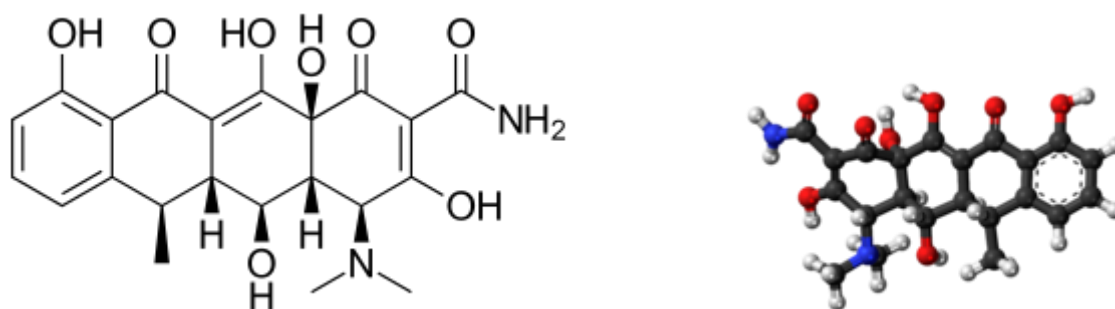
Gipertrofik (giperplastik) gingivit kamdan-kam hollarda uchraydi va ko'pincha organizmdagi endokrin o'zgarishlar bilan bog'liq. Ushbu turdagi kasallik o'smirlarda (yuvenil gingivit), homilador ayollar va qandli diabet bilan kasallangan kishilarda kuzatilishi mumkin. Gipertrofik gingivitda tish-milk so'rg'ichlar hajmi oshadi. Kasallikda milklar qonashi, yiring ajralishi kuzatiladi, milklar qo'ng'ir-ko'kimtir tusga kiradi, og'izdan noxush hid keladi, tishda qatlam to'planadi, soxta-patologik cho'ntaklar shakllanadi.

O'tkir nekrotizatsiyali yarali gingivit KXT-10 da alohida tasniflanadi. Kasallikning sababchilari bakterial infeksiya hisoblanadi. Og'izning shilliq qavati yallig'lanadi, qonashi, yoqimsiz hid kelishi qayd qilinadi, tishlararo so'rg'ichlarning nekrozi paydo bo'ladi. Kasallik yoshlarda (17-30 yosh) og'iz gigienasiga yetarli rioya qilmaslik tufayli kelib chiqadi. O'RVI, gripp, angina, OITS, sil kasalligi va boshqa kasalliklarda paydo bo'lishi mumkin.

Natijalar muxokamasi Gingivitni davolash Kasallikning kechishidan kelib chiqib, tegishli davolash o'tkaziladi: u og'iz bo'shlig'ini professional tozalash yoki jarrohlik yordamida davolash bo'lishi mumkin. Jiddiy yoki uzoq muddatli gingivitda penitsillin, tetratsiklin, doksitsiklin, metronidazol, siprofloksatsin, klindamitsin kabi

antibiotiklardan tizimli foydalanish mumkin. Milkdagi og'riqni qoldirish uchun paratsetamol yoki ibuprofen buyuriladi.

Doksisiklinga sezuvchan qo'zg'atuvchilar chaqirgan infeksiyon kasalliklarda qo'llaniladi. Dori vositasiga rezistentlikni rivojlanishini oldini olish va samaradorligini tutib turish uchun faqat doksisiklinga sezuvchanligi isbotlangan (yoki taxmin qilingan) qo'zg'atuvchilar chaqirgan infeksiyalarni davolash uchun qo'llaniladi.

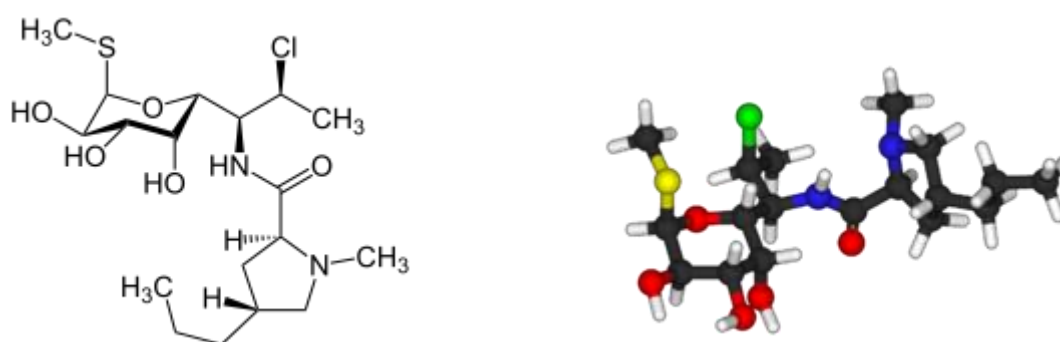

Doksisiklin $C_{22}H_{24}N_2O_8$

Ajratib olingan qo'zg'atuvchi va uni antibiotiklarga nisbatan sezuvchanligini borligi to'g'risida ma'lumot bo'lganida shifokor optimal antibiotikni tanlash uchun undan qo'llanadi, bunday bo'lmaganda antibakterial vositani empirik tanlovi mahalliy epidemiologik ma'lumotlarga va sezuvchanlik to'g'risidagi ma'lumotlarga asosan amalga oshiriladi. Doksisiklinga chidamli mikroorganizmlarning ko'pchilik shtammlari to'g'risida ma'lumotlarni borligi tufayli, ekma ekish va antibiotiklarga nisbatan sezuvchanlikni aniqlash tavsiya qilinadi.

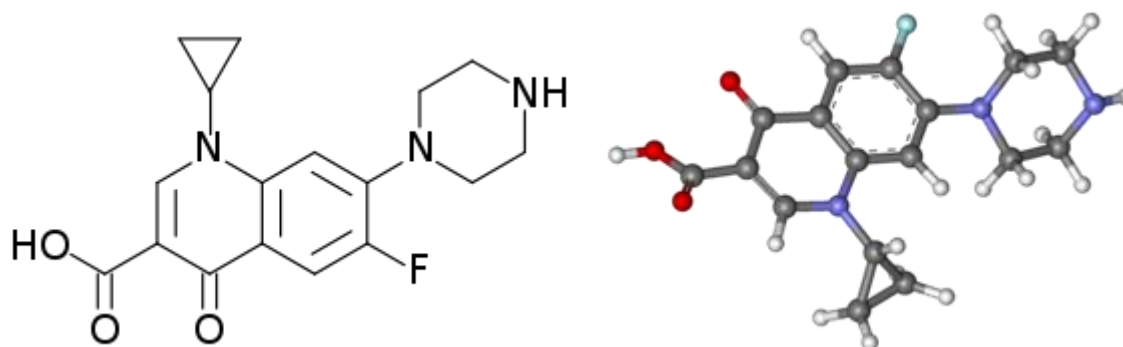
Nojo'ya ta'sirlari: bosh og'rig'i, xavfsiz bosh miya ichki gipertenziyasi, quloqlarni (shovqin) shang'illashi; taxikardiya, shishlar, perikardit, gipotenziya; ko'ngil aynishi, qusish, qabziyat va diareya, qorinda og'riq, glossit, disfagiya, ezofagit, gastrit, me'da va o'n ikki barmoq ichakni yaralanishi, dispepsiya, enterokolit (rezistent stafilokokk shtammlarini proliferatsiyasi hisobiga), soxtamembranoz kolit, pankreatit, qizilo'ngachni yarasi; makulopapulyoz toshma, terini qichishishi, terini qizarishi, fotoonixolizis, eksfoliativ dermatit keltirib chiqarishi mumkun [4]

Klindamitsin bu antibiotik bir qator kasalliklarni davolash uchun ishlatiladi bakterial infeksiyalar, shu jumladan suyak yoki qo'shma infeksiyalar, tos a'zolarining yallig'lanish kasalligi, Strep tomoq, zotiljam, o'rta quloq infeksiyalari va endokardit. Bundan tashqari, davolanish uchun ham foydalanish mumkin husnbuzar va ba'zi holatlar metitsillinga chidamli *Staphylococcus aureus* (MRSA). Bilan birgalikda xinin, u uchun ishlatilishi mumkin bezgak. Bu og'iz orqali, tomonidan mavjud tomir ichiga yuborish, va teriga yoki qin ichiga surtiladigan krem sifatida qo'llaniladi.

Klindamitsin C₁₈H₃₃ClN₂O₅S

Tez-tez uchraydigan nojo'ya ta'sirlarga ko'ngil aynish, diareya, toshma va in'ektsiya joyida og'riq kiradi. Bu kasalxonada davolanish xavfini oshiradi *Clostridium difficile* kolit taxminan to'rt marta va shuning uchun faqat boshqa antibiotiklar mos bo'lmagan hollarda tavsiya etiladi. Natijada muqobil antibiotiklar tavsiya etilishi mumkin. Odatda homiladorlik paytida xavfsiz ko'rinadi. Bu Linkozamid sinfi va bakteriyalarni oqsil hosil bo'lishiga to'sqinlik qiladi.

1-siklopropil-6-ftor-4-okso-7-piperazin-1-il-xinolin-3-karbonovaya kislota
C₁₇H₁₈FN₃O₃

Siprofloksatsin antibiotik hisoblanadi. U ftorxinolonlar deb nomlangan antibiotiklar guruhiga kiradi. U jiddiy yuqumli kasalliklar yoki boshqa antibiotiklar ta'sir qilmagan infeksiyalarni davolash uchun ishlatiladi.

Yon ta'siri tabletkalarni yoki suyuqlikni qabul qilgandan keyin kasal bo'lish (ko'ngil aynish), tabletkalarni yoki suyuqlikni qabul qilgandan keyin diareya, ko'z tomchilari yoki malhamdan foydalangandan so'ng qichishish, yonish yoki mo'rtlashish hissi bilan qizil yoki noqulay ko'z, ko'z tomchilari yoki malham bilan og'izda yomon ta'm, ko'z tomchilari yoki malhamdan foydalangandan keyin ko'zingiz yuzidagi oq dog'lar keltirib chiqarishi mumkin.

Jiddiy yon ta'siri mushaklar kuchsizligi, og'riyotgan yoki tendonlarda og'riq yoki shish. Bu ko'pincha to'piqdan yoki buzoqdan boshlanadi, lekin sizning elkangizda, qo'llaringizda yoki oyoqlaringizda bo'lishi mumkin. Siprofloksatsinni qabul qilishning

dastlabki 2 kunida yoki hatto to‘xtaganidan keyin bir necha oy o‘tgach sodir bo‘lishi mumkin. Bu ko‘pincha bolalarda uchraydi, qattiq charchash, xavotirga tushish yoki juda past kayfiyatni his qilish yoki uxlash yoki narsalarni eslashda qiynaladi, qulog‘ingizga qo‘ng‘iroq qilish (tinnitus), ta‘mni yo‘qotish, ikki baravar ko‘rish yoki ko‘rish, hid, ta‘m yoki eshitishdagi boshqa o‘zgarishlarga sabab bo‘lishi mumkun.

Xulosa Gingivitni oldini olish og‘iz gigienasiga rioya qilish (tish pastalari, gellar, chayqash), chekishni tashlash, elektrik tish cho‘tkalarini qo‘llash, metronidazolli tish gellari qo‘llash tavsiya etiladi. So‘nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar efir moylar saqlagan og‘izni chayish uchun eritmalar foydali ta‘sir ko‘rsatishini aniqlanganligi ushbu kasallikni davolash choralarini yengillashtirdi. Yuqorida keltirib o‘tganimizdek sintetik dori pereparatlarning nojo‘ya tasirlari o‘rganilib, tabbiy giyoxlardan tayorlangan davolovchi vositalardan foydalanish samarali foyda berishiga yana bir bor amin bolish mumkun.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. I.R.Asqarov. Tibbiy ensiklopediya. Klassik so‘z. Toshkent - 2019. - 236-245b.
2. 3. I.R.Asqarov. Sirli dori. - T: Fan va texnologiya nashriyoti. 2021. - 562-573b.
3. Bakkali F va boshqalar. Efir moylarining biologik ta‘siri - sharh. *Oziq-ovqat kimyoviytoksikol.* 2008; 46 (2):446475. doi:10.1016/j.fct.2007.09.106. [Pubed]
4. Edris AE. Efir moylari va ularning individual uchuvchan tarkibiy qismlarining farmatsevtik va terapevtik potentsiallari: sharh. *Phytother Res.* 2007; 21 (4): 308–323. doi: 10.1002/ptr.2072
5. Ю.М. Овченников “Биорганическая химия” Москва 1987
6. Тошкент. Абу Али ибн Сино номидаги нашриёт, 1999 й.